

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain 49 ja 82 c §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tieliikennelain 49 ja 82 c §:n muuttamisesta (HE 55/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavana

- hallitusneuvos Anna-Liisa Tarvainen, liikenne- ja viestintäministeriö

- ylikomisario Heikki Ihalainen, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Seppo Kipinoinen, puolustusministeriö
- yksikönpäällikkö Ari Herrala, Ajoneuvohallintokeskus
- johtava lakimies Seppo Kaasinen, Tiehallinto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— oikeusministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan liikenteen ohjaajia koskevia säännöksiä siirrettäviksi tieliikenneasetuksesta tieliikennelakiin. Samalla erityistilanteisiin, joissa viranomaisen voisi määrätä liikenteen ohjaajan, lisättäisiin laaja ja pitkäkestoinen ruuhka. Laissa säädettäisiin yleisesti myös liikenteen ohjaajan määräämisen ehdoista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tieliikennelain säännöksiä, jotka koskevat puo-

lustusvoimien ajokorttia. Lakiin otettaisiin perussäännökset oikeudesta kuljettaa puolustusvoimien moottorikäyttöisiä ajoneuvoja ja säännökset puolustusvoimien ajokorttia koskevasta tutkinnosta ja liikenneopettajatutkinnosta. Esityksessä ehdotetaan myös valtuussäännöstä puolustusministeriön asetuksen antamista varten.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-

mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Virkavastuu. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan julkisen hallintotehtävän hoitaminen edellyttää muun muassa, että henkilöt toimivat tehtävässään virkavastuulla (esim. PeVL 3/2009 vp, s. 4—5; PeVL 20/2006 vp, s. 2). Virkavastuun katsotaan vakiintuneesti sisältävän sekä rikosoikeudellisen että vahingonkorvausoikeudellisen vastuun, ja molempien vastuulajien tulisi ilmetä lain sanamuodosta. Liikenteen ohjaajan tehtävään kuuluu liikenteen ohjaaminen antamalla velvoittavia määräyksiä liikennekäyttäytymisestä, kuten esimerkiksi pysähtymisestä. Lisäksi määräysten rikkominen on säädetty rangaistavaksi. Valiokunnan käsityksen saaman selvityksen perusteella on, että liikenteen ohjaamista on pidettävä julkisena hallintotehtävänä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että liikenteen ohjaustehtäviin määräävät viranomaiset kiinnittävät huomiota siihen, että liikennettä ohjaamaan määrätyt henkilöt ovat riittävän asiantuntemuksen lisäksi tietoisia myös tästä tehtävästä heille aiheutuvasta virkavastuusta.

Kustannukset ja seuranta. Valiokunta kantaa huolta lakiehdotuksen mahdollistamasta liikenteen ohjaajien määräämisestä aiheutuvista kustannuksista ja pitää tärkeänä, että tarkoituksenmukaisen liikenteen ohjauksen voimavarat tulee järjestää asianmukaisella ja riittävällä tavalla. Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille huoli siitä, että esityksestä ei käy riittävän selkeästi ilmi, mikä viranomainen vastaa liikenteen ohjauksen reservin vaatimasta koulutuksesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan se viranomainen, joka määrää esityksen perusteella kussakin tilanteessa liikenteen ohjaajasta, vastaa tältä osin myös tarvittavan koulutuksen järjestämisestä.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että laajat ja pitkäkestoiset itäliikenteen liikenne-ruuhkat eroavat syidensä puolesta muista sellaisista liikenteen häiriötilanteista, joissa poliisi määrää muita henkilöitä toimimaan liikenteen ohjaajina. Valiokunta korostaa, että ehdotettu sääntely ei saa johtaa siihen, että nykyisten toimivaltarajojen mukaisten viranomaistehtävien

hoitamisesta aiheutuvia vastuita ja kustannuksia siirretään tosiasiallisesti sektorilta toiselle. Valiokunta toteaa, että esityksen kustannus- ym. vaikutuksia on tärkeää seurata säännöllisesti ja arvioida vaikutusarviointien perusteella mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet jatkossa.

Puolustusvoimien ajokortti. Lakiesityksen 82 c §:n säännöksiä oikeudesta kuljettaa puolustusvoimien moottorikäyttöisiä ajoneuvoja valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella asianmukaisina.

Yksityiskohtaiset perustelut

49 §. Liikenteen ohjaajat. Lakiehdotuksen 49 §:n 5 momentin mukaan liikenteen ohjaajaksi 49 §:n 3 momentin 1—5 kohdan perusteella määrättyltä henkilöltä edellytetään tehtävään määräävän viranomaisen hyväksymää liikenteen ohjaajan koulutusta, ja häneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lakiehdotuksen 49 §:n 3 momentin 1—5 kohdassa on kyse tilanteista, joissa liikennettä ohjataan ammattimaisesti vaativissa liikenneoloissa ja korvausta vastaan. Valiokunnalle annetun selvityksen mukaan rikosoikeudellinen virkavastuu kuitenkin koskee kaikkia 49 §:ssä tarkoitettuja liikenteen ohjaajia suoraan rikoslain 40 luvun 12 §:n (604/2002) nojalla riippumatta siitä, hoidetaanko ohjaustehtävää ammattimaisesti vaativissa liikenneoloissa ja korvausta vastaan vai esimerkiksi osana talkootyötä. Näin ollen virkavastuun ulottumista ei tule rajata hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla ainoastaan tiettyihin 49 §:n 3 momentin 1—5 kohdassa mainittuihin liikenteen ohjaustilanteisiin. Valiokunta katsoo, että rikosoikeudellinen virkavastuu on kuitenkin selkeyden vuoksi syytä todeta säännöksessä yhdessä 49 §:n 7 momentin vahingonkorvausvastuuta koskevan säännöksen kanssa.

Valiokunta ehdottaa, että 49 §:n 5 momentista, joka hallituksen esityksen sanamuodon mukaan koskee vain 49 §:n 3 momentin 1—5 kohdassa mainittuja tilanteita, poistetaan maininta

rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että 49 §:n 7 momentin ensimmäiseksi lauseeksi lisätään yleisempi viittaus rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta liikenteen ohjaajaksi määrättyihin henkilöihin. Viittauksella ei vaikuteta rikoslain 40 luvun 12 §:stä johtuvan virkavastuun ulottuvuuteen eikä siten muuteta voimassa olevaa oikeustilaa.

Päättöehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi

49 §:n 5 ja 7 momentti muutettuina seuraavasti:

49 §

Liikenteen ohjaajat

(1—4 mom. kuten HE)

Liikenteen ohjaajaksi 3 momentin 1—5 kohdan perusteella määrättyä henkilöltä edellytetään tehtävään määräävän viranomaisen hyväksymää liikenteen ohjaajan koulutusta. (poist.)

(6 mom. kuten HE)

Liikenteen ohjaajaksi määrättyyn henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuuta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Saara Karhu /sd
jäsen. Marko Asell /sd
Leena Harkimo /kok
Mats Nylund /r
Pentti Oinonen /ps
Reijo Paajanen /kok

Markku Pakkanen /kesk
Tero Rönkä /sd (osittain)
Pertti Salovaara /kesk
Ilkka Viljanen /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
vjäs. Esko Ahonen /kesk (osittain)
Lauri Oinonen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.